

Sammanfattning

Fråga om en arbetstagarorganisation och dess tidigare andre ordförande har träffat en överenskommelse om pension med förmånligare villkor än de gällde enligt det av förbundet antagna pensionsreglementet. I målet uppkommer särskilt betydelsen av ett av förbundets pensionsstiftelse utfärdat s.k. fribrev som undertecknats av stiftelsens, tillika förbundets, ordförande.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2009-06-17
StockholmDom nr 49/09
Mål nr B 21/08KLAGANDE
P.W. på GRÄDDÖMOTPART
SEKO Sjöfolk, 857201-5264, Box 31176, 400 32 GÖTEBORG
Ombud: advokaten Stefan Ruben, Berglund & Co Advokatbyrå KB,
Box 53166, 400 15 GÖTEBORGSAKEN
fordran på pensionÖVERKLAGAD DOM
Göteborgs tingsrätts, avd.13, dom den 1 februari 2008 i mål nr T 7127-06

Tingsrättens dom, se bilaga

P.W. har yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens dom, ska *dels* fastställa att SEKO Sjöfolk är skyldigt att utge pension till honom enligt pensionsöverenskommelse som framgår av fribrev den 9 januari 1989 och bekräftelse den 27 juni 1994, dels tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnaderna vid tingsrätten.

Arbetsgivarparten har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Till utveckling av talan har parterna anfört i huvudsak detsamma som antecknats i tingsrättens dom.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har hållits förnyade förhör med B.P. och A.L. Vittnesförhören vid tingsrätten med B.D. och L.W. har förebringats genom uppläsning av tingsrättens dom i dessa delar.

Domskäl

Bakgrunden till tvisten kan sammanfattas enligt följande. P.W. anställdes år 1965 i dåvarande Svenska Sjöfolksförbundet och blev år 1978 dess andre ordförande. Han sades i augusti 1980 upp från anställningen, som upphörde i februari 1981. Under hösten 1988 tog P.W. kontakt med B.P., som samma år hade tillträtt posten som förbundets andre ordförande. De diskuterade därvid hur P.W:s kommande pension skulle bestämmas. I januari 1989 erhöll P.W. ett fribrev, utfärdat av Svenska Sjöfolksförbundets Pensionsstiftelse (bilaga 1 till tingsrättens dom). Enligt fribrevet skulle ålderspension utgå med viss

procent beräknad på den vid pensioneringstillfället utgående lönen. Brevet var undertecknat av pensionsstiftelsens ordförande A.L., som också var förbundets ordförande. Sedan P.W. i juni 1994 gått i pension har pensionsbelopp utbetalats till honom i enlighet med vad som anges i fribrevet fram t.o.m. juni 2006, men inte därefter.

Twisten gäller i realiteten frågan huruvida förbundet efter juni 2006 är skyldigt att utbetala pension till P.W. beräknad på det sätt som skedde under åren efter hans pensionering år 1994. Den avgörande tvistefrågan är därvid om P.W:s pension ska beräknas på det sätt som anges i fribrevet och som är förmånligare än vad som följer av det av förbundet antagna pensionsreglementet. Parterna är ense om att det enligt pensionsreglementet är den vid avgång ur tjänst fastställda slutlönen som ska ligga till grund för pensionen.

P.W:s talan bygger på uppfattningen att det mellan honom och förbundet har ingåtts en överenskommelse om pensionen av den innebörd som framgår av fribrevet. Hans talan måste uppfattas så att han gör gällande att en överenskommelse kom till stånd som ett resultat av samtliga de kontakter som förekom mellan honom och förbundets företrädare, däri inbegripet det aktuella fribrevet. Förbundet har bestritt att någon överenskommelse ingåtts.

Vad som förekom vid de kontakter mellan P.W. och förbundet som inleddes under senhösten 1988 har belysts bl.a. av B.P:s och A.L:s uppgifter i målet.

B.P. har inför Arbetsdomstolen uppgett i huvudsak följande. Överläggningarna under hösten 1988 med P.W. utmynnade inte i någon utfästelse från B.P:s sida, men i ett förhandlingsresultat som sedan kom till uttryck i en överenskommelse genom fribrevet. B.P. var för sin del klar över att det var fråga om ett för P.W. gynnsamt avsteg från vad som gällde enligt pensionsreglementet och att detta avsteg skulle komma att leda till extra kostnader för förbundet. B.P. kan nu inte ange vad som kan ha varit skälet för att på detta sätt behandla P.W. på ett förmånligare sätt än det som följer av pensionsreglementet. Det förhandlingsresultat som B.P. och P.W. kom fram till förankrades i alla händelser hos A.L. och L.R. samt ledde till det fribrev som kort därefter undertecknades av A.L.

A.L. har inför domstolen uppgett bl.a. följande. Han är helt säker på att det inte fanns någon avsikt hos förbundet att ge P.W. en särskilt förmånlig behandling i pensionshänseende. A.L. minns inte att han hade något samtal med B.P. i frågan innan han i januari 1989 undertecknade fribrevet. Vid den tidpunkten hade han inte läst pensionsreglementets ifrågavarande bestämmelse, men levde i föreställningen att det enligt reglementet var lönen vid pensionstidpunkten som var bestämmande för pensionens storlek. Denna uppfattning hade han bibringats efter samtal med den tidigare ordföranden för förbundet.

Det saknas enligt domstolens mening anledning att inte sätta tilltro till B.P:s uppgifter om att de samtal han hade med P.W. utmynnade i att dennes kommande pension skulle baseras på lönen vid pensioneringstillfället. B.P:s

uppgifter måste uppfattas så att han själv inte ansåg sig ha på förbundets vägnar ingått någon formlig överenskommelse med P.W., men att en överenskommelse i enlighet med vad de hade diskuterat förankrades hos A.L. och bekräftades genom att denne undertecknade fribrevet.

Enligt domstolens mening står det klart att det av pensionsstiftelsen utfärdade fribrevet i sig inte kan betraktas som en överenskommelse mellan P.W. och förbundet. En pensionsstiftelse kan enligt 12 § lagen om tryggnad av pensionsstiftelse inte med giltig verkan utfästa pension. Det i målet aktuella fribrevets lydelse är emellertid ändå av betydelse, inte minst därför att det inledningsvis anges att "utfästelse enligt gällande pensionsreglemente är lämnad till P.W. av Svenska Sjöfolksförbundet [domstolens kursivering]", varefter det klargörs bl.a. att pensionen ska utgå med viss procent på den vid pensionstillfället utgående lönen. Visserligen anges i fribrevets inledning att utfästelsen lämnats "enligt gällande pensionsreglemente", men det ligger enligt domstolens mening närmast till hands att uppfatta saken så att den i inledningen åsyftade utfästelsen har det innehåll som senare klargörs i fribrevet och som avviker från pensionsreglementet därigenom att P.W:s pension ska utgå med viss procent på lönen vid pensionstillfället. Av A.L:s uppgifter inför domstolen framgår att han vid undertecknandet var helt medveten om att det var detta som var innebörden av fribrevet.

Som redan berörts var det visserligen inte förbundet, utan dess pensionsstiftelse som står bakom fribrevet. Det kan dock inte bortses från det faktum att fribrevet är undertecknat av A.L., som var ordförande inte bara i pensionsstiftelsen utan också för förbundet. När A.L. undertecknade en till P.W. riktad handling där det angavs att förbundet hade gjort en utfästelse om pensionen av den angivna innebörden är det naturligt att P.W. ansåg sig ha fått skriftlig bekräftelse på att han med förbundet hade träffat en sådan överenskommelse om pensionen som han hade diskuterat med B.P.

Det bör här inskjutas att det av fribrevets text inte klart framgår att uttrycket "den vid pensioneringstillfället utgående lönen" avser lönen för förbundets vid den tidpunkten anställde andre ordförande. Förbundet har emellertid inte gjort gällande annat än att det är detta som har avsetts, för den händelse en avvikelse från reglementets bestämmelser faktiskt har överenskommit. Det kan nämnas att det var på detta sätt som P.W:s pension faktiskt var beräknad under tiden från pensionstillfället i juli 1994 fram t.o.m. juni 2006.

Förbundet har som ytterligare grund för bestridandet anfört att förbundet vid mellanhavandena med P.W. inte varit behörigen företrätt och att en eventuell överenskommelse därför inte är bindande för förbundet. Arbetsdomstolen kan konstatera att P.W:s överenskommelse med förbundet har tillkommit efter agerande av förbundets två främsta företrädare, ordföranden och andre ordföranden. Under dessa omständigheter anser domstolen att förbundet inte med framgång kan invända att förbundet därvid inte var behörigen företrätt.

På grund av det anförda kommer Arbetsdomstolen till uppfattningen att P.W:s fastställetal, med ändring av tingsrättens dom, ska bifallas.

Rättegångskostnader

Vid den angivna utgången ska förbundet förpliktas att ersätta P.W. för rättegångskostnader såväl vid tingsrätten som i Arbetsdomstolen. P.W. har med avseende på båda instanserna yrkat ersättning med ett sammanlagt belopp som av förbundet har vitsordats som skäligt.

Domslut

1. Med ändring av tingsrättens dom förklarar Arbetsdomstolen att SEKO Sjöfolk är skyldigt att utge pension till P.W. enligt vad som framgår av fribrevet den 9 januari 1989 och förbundets brev den 27 juni 1994.

2. Med ändring av tingsrättens dom i fråga om rättegångskostnaderna förpliktas Arbetsdomstolen SEKO Sjöfolk att ersätta P.W:s rättegångskostnader vid tingsrätten och i Arbetsdomstolen med sammanlagt sextioentusenyrahundrafemtio (61 450) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Ulla Erlandsson, Mårten Holmström, Kerstin Brodowsky, Ulf Perbeck, Stina Nilsen och Margareta Zandén. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson

Tingsrättens dom (ledamöter: Håkan Ernström, skiljaktig, Gunnar Gladh och Kajsa Rapp)

BAKGRUND

Tidigare Svenska Sjöfolksförbundet utgör sedan den 1 januari 1996, efter fusion, vad som idag är arbetstagarorganisationen SEKO Sjöfolk. P.W. anställdes i förbundet den 7 januari 1965. Han sades upp från sin anställning den 26 augusti 1980. Han var då andre förbundsordförande. Under sin tid som anställd var han vad som i pensionshänseende benämns funktionär i förbundet. Som sådan har han beretts pensionsförmåner av förbundet enligt pensionsreglemente för funktionärer. P.W. har sedan 1994 uppburit ålderspension från Svenska Sjöfolksförbundet och SEKO Sjöfolk. Under 2006 meddelade SEKO Sjöfolk till P.W. att man upptäckt att vissa tidigare anställda funktionärer, däribland P.W., uppburit ålderspension beräknad på ett felaktigt sätt och att P.W., med hänsyn till att avdrag skulle ske från hans ålderspension enligt lag om allmän försäkring, inte längre hade någon pension att uppbära från SEKO Sjöfolk. P.W. gör i målet gällande att Svenska Sjöfolksförbundet utfäst sig att till honom betala ålderspension beräknad på ett förmånligare sätt än vad som följer av pensionsreglementet.

Parterna har hänfört sig till flera i målet ingivna handlingar. Här bifogas fribrev utfärdat den 9 januari 1989 av Svenska Sjöfolksförbundets Pensionsstiftelse, brev från Svenska Sjöfolksförbundet den 27 juni 1994 och brev från SEKO Sjöfolk den 29 maj 2006, bilaga 1-3.

YRKANDEN

P.W. har yrkat att tingsrätten skall fastställa att SEKO Sjöfolk är skyldigt att utge pension till honom enligt pensionsöverenskommelse som framgår av fribrev den 9 januari 1989 och bekräftelse den 27 juni 1994.

SEKO Sjöfolk har bestritt bifall till P.W:s talan.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

DOMSKÄL

Grunder

P.W.

I muntlig överläggning under senare delen av 1988 med dåvarande Svenska Sjöfolksförbundet, numera från den 1 januari 1996 SEKO Sjöfolk, utfäste sig förbundet genom andre förbundsordföranden B.P. att P.W:s per juli 1994 tillkommande pension skulle grundas på den lön som då var knuten till befattningen andre förbundsordförande, dvs den befattning P.W. hade då hans anställning upphörde i april 1982.

Utfästelsen gavs "av 857201-5264 Svenska Sjöfolksförbundet" och bekräftades av dåvarande ordföranden i såväl Svenska Sjöfolksförbundets Pensionsstiftelse som Svenska Sjöfolksförbundet, A.L., genom fribrev den 9 januari 1989 vari framgår att det är lönen vid pensioneringstillfället och inte vid tiden för P.W:s avgång ur tjänst som är pensionsgivande.

SEKO Sjöfolk

Det förnekas att P.W. och B.P. för Svenska Sjöfolksförbundets räkning under senare delen av 1988 träffat en muntlig överenskommelse om rätt till pension som avviker från pensionsreglementet. Det förnekas att det av fribrevet eller av det av B.P. den 27 juni 1994 undertecknade brevet framgår att särskild utfästelse som avviker från tillämpligt pensionsreglemente har lämnats av förbundet. Annat förhållande som skulle innebära rätt till pension som avviker från pensionsreglementet föreligger inte heller.

Om det skulle anses att fribrevet innehåller en utfästelse om avvikelser från pensionsreglementet så är utfästelsen ogiltig enligt 12 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m m.

Också för det fall att samtal mellan P.W. och B.P. under 1988 inneburit en pensionsutfästelse med avvikelser från vad som gäller enligt pensionsreglementet, görs det gällande att SEKO Sjöfolk under inga omständigheter är bundet av utfästelsen, eftersom Svenska Sjöfolksförbundet inte företräts på behörigt sätt, då förbundets firma alltid tecknats av två personer i förening. Detta har P.W. såsom tidigare andre förbundsordförande insett eller borde åtminstone ha insett.

Utveckling av talan

P.W.

Det var under 1978 som P.W. blev andre förbundsordförande i Svenska Sjöfolksförbundet. Tidigare hade han varit avtalssekreterare.

Det var Svenska Sjöfolksförbundet och inte pensionsstiftelsen som under senare delen av 1988, genom andre förbundsordföranden och firmatecknaren B.P., förde samtal med P.W. och slutligen lämnade honom utfästelsen muntligen. Det var förbundet som i januari i fribrevet (bilaga 1) skriftligen bekräftade förbundets utfästelse, vilket framgår av fribrevets ordalydelse: "Utfästelse enligt gällande pensionsreglemente är lämnad till: 000000-0000 P.W. av 857201-5264 Svenska Sjöfolksförbundet." Det var också förbundet som i skrift den 27 juni 1994, genom B.P., i krontal preciserade utfästelsens omfattning.

Överläggningen med B.P. avseende pensionsutfästelsen ägde rum under slutet av 1988 i en atmosfär präglad av betydande lugn och saklighet, då känslorna efter den massmediala uppmärksamheten, som uppstod i samband med hans avgång, svalnat. Överläggningen tillkom på begäran av P.W., som i anslutning härtill begärde att få den särskilda pensionsutfästelsen bekräftad.

Bekräftelsen skedde en kort tid därefter genom fribrevet den 9 januari 1989. Pensionsutfästelsen vidarebefordrades genom fribrevet. I fribrevet anges bl a: "Ålderspension utgår med 63,1 % på den vid pensioneringstillfället utgående lönen". Pensionsutfästelsen innebar att hans pension skulle vara värdesäkrad genom att uppräknas till 63,1 procent av den lön som gällde för förbundets andre ordförande, den befattning han tidigare haft, den månad när han skulle fylla 60 år, dvs i juni 1994.

Pensionsutfästelsen lämnades till P.W. av pensionsgivaren Svenska Sjöfolksförbundet. Den innebar en avvikelse från pensionsreglementet, genom att den pensionsmedförande lönen skulle vara den som var knuten till befattningen vid pensioneringstillfället under 1994 i stället för den som gällde vid anställningens upphörande under 1982. I samband med pensionsutfästelsen har omständigheterna kring P.W:s förtida avgång särskilt beaktats. Hans mångåriga och svårhanterliga uppdrag i förbundets utlandstjänst och utfallet av hans initiativ i förhandlingarna med redarna vägdes in. Av betydelse var även att förbundet i ett annat jämförbart pensionsfall godkänt en liknande avvikelse. Här pekas på förbundets uppgörelse 1981 med förbundsordföranden G.K.

P.W. gick i pension under år 1994. Inför pensioneringstillfället begärde han att få kännedom om bl a pensionsbeloppet. Denna begäran framförde han i ett brev den 3 juni 1994 ställt till B.P. Han erhöll bekräftelse genom ett brev av den 27 juni 1994 (bilaga 2). Pensionen har betalats ut enligt utfästelsen och i övrigt enligt gällande pensionsreglemente från juli 1994 till och med juni 2006 med årlig uppräknings. Hans ekonomiska livssituation har under många år varit anpassad till pensionsutfästelsen.

Den 29 maj 2006 har SEKO Sjöfolk meddelat P.W. att pensionen betalats ut felaktigt med för högt belopp och att rättelse kommer att ske genom nedtrappning till noll kronor november 2006 (bilaga 3).

P.W. gör gällande att ärendet har handlagts av tre av förbundets behöriga firmatecknare i samförstånd/förening, nämligen förbundsordföranden A.L., andre förbundsordföranden B.P. och ekonomichefen L.R. Det ter sig för honom naturligt att L.R. medverkat vid fribrevets tillkomst. Han antar även att L.R. vid utbetalningen av pensionen varit medveten om förutsättningarna för beräkningen av pensionen. Kravet att förbundets firma tecknas av "två personer i förening" får därmed anses vara uppfyllt. Det är för övrigt en fråga om förbundets förhandlingskultur: det måste ha varit onödigt byråkratiskt och främmande för Svenska Sjöfolksförbundets sätt att arbeta att utgå från att det alltid krävs två firmatecknare för att fatta beslut. Han har inte varit med om att förbundets främste företrädare inte skulle kunna skriva under ett fribrev. Han har inte haft något inflytande över förbundets hantering av hans pensionsfråga eller anledning tro att den inte handlagts korrekt. Han har handlat i god tro beträffande B.P:s behörighet. Vad gäller hans egen tid som andre förbundsordförande är han osäker på om han hade egen firmateckningsrätt.

Seko Sjöfolk

När P.W. sades upp från Svenska Sjöfolksförbundet hade han sex månaders uppsägningstid. Hans anställning upphörde därför rätteligen den 28 februari 1981 och inte som tidigare sagts i målet den 30 april 1982. P.W. godtog inte uppsägningen. Vid den efterföljande rättsliga prövningen fann domstolarna att P.W. inte omfattades av lagen om anställningsskydd (LAS). Han uppbar därför inte heller sk processlön för tiden fram till det slutliga avgörandet. P.W. beviljades ålderspension i juli 1994.

De för målet relevanta pensionsreglementena är de som har antagits att gälla från den 1 januari 1982 och från den 17 oktober 1995. De båda pensionsreglementena är i allt väsentligt likalydande. Rätt till ålderspension regleras i varje reglemente av dess 8 §. Pensionsåldern är 60 år. P.W. har avgått ur tjänst före uppnådd pensionsålder varför hans pensionsrätt också regleras av 13 § i de båda reglementena. Vid avgång ur tjänst före uppnådd pensionsålder utan samband med inträffat pensionsfall är funktionär berättigad till intjänad pensionsrätt. Den intjänade pensionsrätten (fribrevet) samordnas vid pensionsfall med bl a den allmänna försäkringen. Fribrevspensionen skall göras värdebeständig från och med pensionsfallet (tidpunkt då rätt till pension inträder, också benämnt pensioneringstillfället) enligt de regler som gäller i KP (konsumentprisuppräknings).

Enligt 7 § i båda reglementena är pensionsmedförande lön den för vederbörande funktionär vid avgång ur tjänst fastställda slutlönen jämte de från förbundet utgående lönetillägg och årsarvoden, som utgått till vederbörande funktionär vid avgången. P.W:s pensioneringstillfälle och sålunda den tidpunkt då rätten till ålderspension inträder är enligt 8 § att räkna från och med månaden näst efter den varunder pensionsåldern uppnås (juli 1994). Ålderspensionen (det belopp som utgår i pension, inte pensionsmedförande lön) är föremål för uppräknings enligt vad som stadgas i 13 §.

Sammanfattningsvis gör SEKO Sjöfolk gällande att enligt gällande pensionsreglemente skall den intjänade pensionsrätten (fribrevet) göras värdebeständig först från och med pensionsfallet enligt de regler som gäller vid uppräknings enligt konsumentprisindex.

Under maj 2006 uppdagades hos SEKO Sjöfolk att pension utbetalats med felaktigt belopp till åtta tidigare funktionärer, däribland P.W. För P.W:s del gäller att han, efter avräkning från samtidigt utgående ålderspension från den allmänna försäkringen, inte är berättigad till någon pension från SEKO Sjöfolk. P.W. tillskrevs i maj 2006 i angelägenheten av SEKO Sjöfolk (bilaga 3). Av brevets lydelse underrättas P.W. om att SEKO Sjöfolk genom beslut påtagit sig allt ansvar för de felaktiga utbetalningarna varför någon återbetalning av felaktigt utbetald pension inte kommer att krävas. Därjämte, av ex gratia-skäl i avsikt att underlätta övergången, att rättelsen skulle ske genom en nedtrappning av de felaktiga beloppen med 20 % per månad med början den 25 juli 2006. P.W. har till SEKO Sjöfolk uttryckt att han inte accepterar att förhållandet tillrättaläggs och sålunda inte heller att rättelse sker genom en nedtrappning. P.W. har uppburit felaktigt beräknad pension

under tolv år. Någon för P.W. gällande särskild överenskommelse med Svenska Sjöfolksförbundet är inte känd och har överhuvudtaget inte kunnat bekräftas genom protokoll eller annorledes.

SEKO Sjöfolk förnekar alltså att det föreligger någon särskild utfästelse från Svenska Sjöfolksförbundet gentemot P.W. eller att annat förhållande skulle föreligga som innebär att P.W. har rätt till pension som avviker från vad som är stadgat i pensionsreglemente. Sålunda har förbundet inte heller lämnat P.W. utfästelse om att underlaget för intjänad pensionsrätt, nämligen lönen vid avgången (pensionsmedförandelönen), skulle vara föremål för någon slags uppräknig.

Såsom anförts har en pensionsstiftelse inte rätt att utfästa pension. Sådan utfästelse är ogiltig. P.W. har gjort gällande att den påstådda utfästelsen från Svenska Sjöfolksförbundet "vidarebefordrades" i fribrevet. En pensionsstiftelse kan inte ens genom ett sådant vidarebefordrande uttrycka någon för förbundet bindande pensionsutfästelse. Uppgifterna i fribrevet strider dessutom mot pensionsreglementet oaktat att det uttryckligen i texten föreligger hänvisning till just "gällande pensionsreglemente". Därvid är också att notera att ingen hänvisning föreligger i fribrevet till någon i målet påstådd särskild utfästelse.

Brevet från Svenska Sjöfolksförbundet den 27 juni 1994 hänför uttryckligen den felaktigt angivna pensionsrätten till fribrevet och vidarebefordrar – så att säga – de fel som där föreligger. Brevet bekräftar inte någon utfästelse från förbundet om avvikelse från pensionsreglementet utan hänvisar till en utfästelse från pensionsstiftelsen. En utfästelse som sålunda är ogiltig. Inte heller brevet uttrycker något om en särskild utfästelse. För det fall brevet skulle anses uttrycka en från förbundet lämnad särskild pensionsutfästelse, gör SEKO Sjöfolk gällande att den som tecknat förbundet i brevet, andre förbundsordföranden B.P., inte varit behörig att ensam teckna förbundet och än mindre varit behörig att för förbundet avge särskild pensionsutfästelse och i vart fall inte haft befogenhet att lämna någon pensionsutfästelse med avvikelse från vad pensionsreglementet föreskrivit. Förbundets firma har alltid tecknats av två funktionärer i förening. Vid sådant förhållande föreligger alltså inte heller någon bundenhet för SEKO Sjöfolk. Endast Svenska Sjöfolksförbundets styrelse skulle ha kunnat besluta om särskild pensionsutfästelse som därtill inneburit avvikelse från pensionsreglemente.

Såsom tidigare andre förbundsordförande har P.W. insett att B.P. inte ensam hade behörighet att företräda Svenska Sjöfolksförbundet. Han borde åtminstone ha insett detta. Av protokoll från styrelsesammanträde den 25 april 1978 med bl a P.W. närvarande framgår att förbundets styrelse bestämde att dess firma skulle tecknas av två personer i förening. P.W. var en av de utsedda firmatecknarna.

P.W. har hänvisat till att brevet den 27 juni 1994 (bilaga 2) var ett svar på ett brev från honom av den 3 juni 1994. Av brevet den 27 juni 1994 framgår inte detta förhållande. Brevet var i stället en rutinmässig åtgärd inför den första utbetalningen av pension till P.W. den följande månaden. Han uppmanades

bl a att skicka in skattekort. Brevet den 3 juni 1994 har inte återfunnits i förbundets arkiv. En granskning har gett vid handen att brevet inte heller är diariefört som inkommet till förbundet under perioden den 3-27 juni 1994.

Svenska Sjöfolksförbundet var ett arbetstagarförbund anslutet till Landsorganisationen. P.W. innehade sedan 1978 dels såsom kongressvald funktionär uppdraget att vara förbundets andre förbundsordförande, dels i sådan funktion en anställning i förbundet. Den 26 augusti 1980 beslöt förbundsstyrelsen i Svenska Sjöfolksförbundet att säga upp P.W. från hans anställning som andre förbundsordförande. P.W. hade rätt till sex månaders uppsägningstid varför anställningen upphörde först den 28 februari 1981. Det hade förekommit djupa motsättningar inom förbundet rörande förtroendet för P.W. som funktionär. Striden har benämnts som synnerligen infekterad och fördes inför öppen ridå och fick omfattande medial uppmärksamhet.

Sedan P.W. den 26 augusti 1980 sagts upp från sin anställning följde en rättslig strid om uppsägningen. P.W. påkallade skiljeförfarande med åberopande av regler i förbundets stadgar. Han yrkade därvid att skiljenämnden skulle förklara uppsägningen av honom ogiltig och åberopade att uppsägningen beslutats av ett icke behörigt organ samt att LAS varit att tillämpa på hans anställning och att uppsägningen inte enligt den lagen var sakligt grundad. Skiljenämnden fann i skiljedom meddelad i januari 1982 att LAS på grund av företagsledarundantaget inte var att tillämpa på P.W:s anställning och att uppsägningen skett från behörigt organ. Yrkandet om ogiltigförklaring av uppsägningen lämnades utan bifall. P.W. väckte därefter vid Göteborgs tingsrätt klandertalan mot skiljedomen med påstående om jäv avseende en skiljeman. Tingsrätten ogillade P.W:s talan i dom den 23 juni 1983 och förpliktade samtidigt P.W. att ersätta förbundet för dess rättegångskostnader. P.W. fullföljde med överklagande till Hovrätten för Västra Sverige. Hovrätten fastställde i dom den 8 mars 1984 tingsrättens dom och förpliktade P.W. att utge ytterligare rättegångskostnader till förbundet. Någon förlikning träffades inte i något hänseende mellan parterna. Uppsägningen bestod.

SEKO Sjöfolk gör gällande att det med anledning av vad som nu redovisats under alla förhållanden ter sig osannolikt att någon sådan av P.W. påstådd särskild utfästelse – med villkor utöver vad som föreskrivs i gällande pensionsreglemente – som förbundet skulle vara bundet av skulle ha lämnats honom.

Svenska Sjöfolksförbundet har samtliga styrelseprotokoll från den tid målet rör i arkiv. Förbundet har under samma tidsperiod diariefört all inkommande post. Något beslut av förbundsstyrelsen om särskild pensionsutfästelse till P.W. föreligger inte och har inte protokollförts. Brevet den 27 juni 1994 från förbundet till P.W. finns i kopia i arkiv. Under perioden den 3 – 27 juni 1994 föreligger inte något brev från P.W. diariefört som inkommet. Något brev från honom under den perioden har heller inte återfunnits i arkiv.

Utredningen

På P.W:s begäran har vittnesförhör hållits med H.P., B.P. och B.W. På SEKO Sjöfolks begäran har vittnesförhör hållits med B.D., L.W. och A.L.

Tingsrätten antecknar följande av de hörda personernas berättelser.

B.P. har inledningsvis uppgett följande: Han var anställd i Svenska Sjöfolksförbundet under åren 1964-1995. Han var andre förbundsordförande åren 1982-1984 och 1988-1995 under den tid A.L. var förbundsordförande. När A.L. var frånvarande för andra uppdrag, vilket hände ganska ofta, var han dennes ersättare. Han vidhåller det han anført i ett intyg han skrivit den 18 juli 2006. Intyget har följande lydelse: "Härmed intygas att brevet den 27 juni 1994 är en bekräftelse på att den där i av Svenska Sjöfolksförbundet efter samråd med aktuell pensionstagare utfäst pension, har med avsikt grundats på den totala lön som juli 1994 utgick till andre förbundsordföranden, med därefter förekommande uppräknig enligt gällande pensionsreglemente." – Närmare hörd har B.P. uppgett följande: P.W. kontaktade honom på förbundet i slutet av 1988. De talades vid några gånger om P.W:s pension från förbundet. Han minns inte vilket underlag han hade vid samtalen med P.W. men de diskuterade pensionens storlek och formaliteter rörande pensionen. Diskussionerna gällde frågan om P.W. skulle vara berättigad till viss procent av aktuell lön vid pensioneringstillfället. Han minns inte hur orden föll sig och kan inte påminna sig att samtalen utmynnade exakt i en överenskommelse som innebar en utfästelse av förbundet om en avvikelse från pensionsreglementet. Samtalen slutade således inte i en muntlig överenskommelse om en sådan avvikelse. De var dock ense om att ett fribrev skulle komma till stånd med det innehåll de talat om. Diskussionerna resulterade således i en särskild utfästelse i fribrevet den 9 januari 1989. Han minns inte nu att han vidarebefordrade innehållet i samtalen med P.W. till A.L. eller ekonomichefen L.R. Han måste dock ha talat med dem om samtalen. De var informerade och fribrevet var således en följd av samtalen. Genom fribrevet utfäste sig Svenska Sjöfolksförbundet att göra en avvikelse från pensionsreglementet genom att vid beräkning av P.W:s pension utgå från lönen vid pensioneringstillfället och inte vid avgångstillfället. Förbundet gjorde utfästelsen genom A.L., som undertecknade fribrevet och därvid handlade efter samråd och i samförstånd med B.P. och L.R. De handlade såsom ledamöter av förbundsstyrelsen. – Om det inte funnits ett fribrev hade han kanske inte skrivit brevet den 27 juni 1994. Brevet var en konsekvens av fribrevet. Det var L.R. som tog fram underlaget för brevet. Han kan dock inte säga om brevet är utformat efter mall eller om det utgjorde svar på någon förfrågan. Han har inte sett P.W:s brev av den 3 juni 1994. Han minns inte om avtalet med P.W. fördes in i förbundets styrelseprotokoll. Det var nog så att ingen enskild funktionär hade behörighet eller fullmakt att ensam träffa avtal om en avvikelse från pensionsreglementet som skulle dra med sig kostnader om, som i det här fallet, flera miljoner kronor. – SEKO Sjöfolk har under förhöret med P.W. uppgett att det dagen för P.W:s fribrev, den 9 januari 1989, utställdes fribrev till sammanlagt nio personer och att fribreven hade samma utformning vad gäller ålderspensionen och samma felstavning i texten. B.P. har besvarat detta med att honom veterligen hade inga andra personer någon överenskommelse om avvikelse från pensionsreglementet. Han hade inte

heller haft kontakt med någon annan pensionsberättigad person än P.W. före det att fribreven utställdes.

H.P.: Han var anställd som ombudsman i Svenska Sjöfolksförbundet under åren 1971-1980. Han sades upp från sin anställning den 28 november 1980. Han begärde prövning av uppsägningen genom ett särskilt skiljeförfarande. I mars 1982 träffade han och förbundet en förlikning som bl a gällde hans pensionsförmåner. Han fick enligt förlikningen tillgodoräkna sig en längre anställningstid än den faktiska. Vid utformningen av avtalet i denna del hade man tagit efter det avtal som förbundet träffat med tidigare förbundsordföranden G.K.

B.W.: Han var anställd i Svenska Sjöfolksförbundet som avdelningskassör mellan maj 1995 och maj 2005. Han kände till att P.W. hade fribrev men inte att han hade en särskild överenskommelse angående sin pension. En sådan överenskommelse borde ha funnits antecknad någonstans.

B.D.: Han arbetar på Skandia med frågor rörande tjänstepensionsförsäkringar. Han har tagit del av Svenska Sjöfolksförbundets pensionsreglemente från 1982 och P.W:s fribrev. Ett fribrev är normalt en uppgift om en intjänad pensionsrätt med utbetalning av pensionen från inträdd pensionsålder. Det kan förekomma felaktigheter i fribrev. När en felaktighet upptäcks sker rättelse genom utbetalning av korrekt pensionsbelopp. Om för hög pension betalats ut sker sällan återkrav. Enligt reglementet skall pensionen inte räknas upp enligt visst index innan pensionsfallet inträffar. Fribrevets skrivning om beräkning av ålderspensionens storlek är svår att tolka. Om det är så att fribrevet på denna punkt uttrycker en koppling till efterträdarens löneutveckling fram till dess att P.W. fyllt 60 år är detta inte i enlighet med reglementet.

L.W.: Han är auktoriserad revisor. Han har varit revisor i Svenska Sjöfolksförbundet, numera SEKO Sjöfolk, sedan år 1991. Han har under samma tid även varit revisor i förbundets pensionsstiftelse. Han har gått igenom förbundsstyrelsens sammanträdesprotokoll för tiden mellan den 15 augusti och den 16 december 1988. Protokollen är regelmässigt justerade och upptar inte något beslut rörande P.W:s pensionsrättigheter. Förbundet registrerar inkomna skrivelser i en särskild bunden bok. Han har granskat dess innehåll för tiden mellan den 3 och den 27 juni 1994. Han har inte funnit någon notering om brevet den 3 juni 1994 från P.W. Självfallet kan han inte utesluta att det förekommer att inkomna brev av misstag inte registreras. Han har tagit del av 17 fribrev som utfärdats och undertecknats av pensionsstiftelsen. Det rör sig om sex fribrev utfärdade under 1989, tre under 1993, sex under 1994 och två under 1995. Fribreven har samma utformning. Bortsett från varierande procentsatser för beräkning av ålderspensionen har alla 17 fribrev samma hänvisning till den vid pensioneringstillfället utgående lönen för beräkning av pensionens storlek.

A.L.: Han var ordförande för Svenska Sjöfolksförbundet under åren 1982-1995 och känner P.W. mycket väl. Han känner inte till något om en särskild utfästelse till P.W. angående dennes pension som skulle ha träffats under

1988. Han minns att han hade ett samtal med P.W. på sitt kontor och att även hans ersättare N.B.A. då var närvarande. Hans minnesbild är att detta var någon gång under 1982 eller 1983 och att P.W. då förlorat en tvist om sin uppsägning från förbundet. Han försäkrade P.W. att förbundet inte avsåg att försvåra för honom att få sin pension enligt reglementet eller att inskränka hans pensionsförmåner. Detta bekräftades också i form av ett fribrev. Han har inte något minne av att frågan om pension för P.W. utöver vad reglementet angav diskuterades eller var aktuell. Han utgår från att han gjorde sig underkunnig om innehållet i P.W:s fribrev innan han undertecknade det den 9 januari 1989. Den numera konstaterade avvikelser mellan fribrevet och reglementet uttrycker den tolkning man vid den tiden gjorde av reglementet. Alla funktionärer som fick fribrev vid denna tid fick samma besked om grunden för beräkning av ålderspensionen. Han skulle ha känt till om det för P.W. hade träffats en särskild överenskommelse om pensionen som innebar en avvikelse från reglementet. En sådan överenskommelse hade krävt behandling i förbundets och pensionsstiftelsens styrelser, vilket inte skedde. Han kan i och för sig tycka att det låter rimligt att fribrevet inte hade behövt innehålla en hänvisning till "utfästelse enligt gällande pensionsreglemente" om en avvikelse från reglementet inte var åsyftad.

Tingsrättens bedömning

P.W. har på grund av sin tidigare anställning i Svenska Sjöfolksförbundet rätt till pension av förbundet enligt dess pensionsreglemente. Han slutade sin anställning sedan han blivit uppsagd 1980, således innan han uppnått pensionsåldern 60 år. Han var då andre förbundsordförande. Parterna är ense om att ålderspensionen enligt pensionsreglementets bestämmelser vid förtida avgång från tjänst i förbundet skall utgå från befattningshavarens lönevillkor vid avgångstillfället och inte vad befattningen skulle medföra för lönevillkor vid pensioneringstillfället. Tvistefrågan i målet gäller om förbundet utfäst sig att betala ålderspension till P.W. utöver vad som följer av pensionsreglementet.

P.W. har i målet gjort gällande att hans ålderspension skall baseras på den lön som efterträdaren i befattningen som andre förbundsordförande hade vid hans pensioneringstillfälle, alltså när P.W. fyllde 60 år 1994. P.W. har till stöd för sin talan åberopat att Svenska Sjöfolksförbundet, i samband med att han förde överläggningar i pensionsfrågan med andre förbundsordföranden B.P. under senare delen av 1988, utfäste sig att, med avvikelse från pensionsreglementet, utge pension beräknad på det sätt han angett. Utfästelsen bekräftades i det av A.L. den 9 januari 1989 utfärdade fribrevet.

SEKO Sjöfolk har bestritt P.W:s talan och i första hand invänt att det inte träffats någon överenskommelse av det slag som P.W. påstått.

Det är ostridigt att P.W. under åren 1994-2006 erhållit pension beräknad på en pensionsmedförande lön i 1994 års löneläge och inte i det löneläge som gällde vid hans avgång ur tjänst.

Den 9 januari 1989 utfärdade Svenska Sjöfolksförbundets Pensionsstiftelse ett fribrev för P.W. I fribrevet anges att utfästelse är lämnad till P.W. "enligt gällande pensionsreglemente" och att ålderspensionen skall utgå med viss procent av lönen "vid pensi/o/neringstillfället". Fribrevet ger uttryck för att P.W:s ålderspension skall beräknas på det sätt han påstått. Det får i och för sig anses ostridigt att pensionsstiftelsen inte kan utfästa pensionsförmån och P.W. har inte heller åberopat någon utfästelse av pensionsstiftelsen. Enligt P.W. bekräftar dock fribrevet att förbundet före dess utfärdande gjort en utfästelse med det innehåll han hävdar. Fribrevet har således betydelse som bevis i frågan om huruvida Svenska Sjöfolksförbundet genom B.P. gjort en sådan utfästelse.

B.P. har hörts i målet. Han har inte kunnat bekräfta att han och P.W. under de telefonsamtal de hade i pensionsfrågan under 1988 kom fram till en muntlig överenskommelse om avvikelse från pensionsreglementet. B.P:s vittnesmål får dock uppfattas så att han förde frågan vidare till förbundsordföranden A.L. och ekonomichefen L.R. och att de tre i samförstånd beslutade att tillmötesgå P.W. på det sätt som kom till uttryck i fribrevet.

Även A.L. har hörts i målet. Han har inte kunnat bekräfta att han som företrädare för Svenska Sjöfolksförbundet deltog i ett beslut som innebar en särskild utfästelse till P.W. rörande dennes pension. A.L. har förklarat att ordalydelsen i fråga om beräkningen av ålderspensionen i P.W:s fribrev utgår från den tolkning man vid tiden för utfärdandet av fribrevet gav åt reglementet. Enligt A.L. var fribrevets innehåll således inte resultatet av en överenskommelse om avvikelse från pensionsreglementet.

SEKO Sjöfolk har uppgett att förbundets pensionsstiftelse, vid samma tid som P.W:s fribrev utfärdades, utfärdade fribrev till flera andra personer med samma innehåll vad gäller kopplingen av ålderspensionen till lönen vid pensioneringstillfället. Uppgiften om fribrevens likartade utformning bekräftas av L.W:s vittnesmål. B.P. har i detta sammanhang uppgett att det var endast med P.W. som han förde samtal i pensionsfrågan.

Mot bakgrund av det anförda kan annat inte anses klarlagt än att fribrevet till P.W. inte fick sitt innehåll som resultatet av en särskild utfästelse till honom utan uttryckte då gällande uppfattning om hur pensionsreglementet skulle tolkas.

SEKO Sjöfolk har uppgett att det inte finns något protokollfört beslut hos Svenska Sjöfolksförbundet från senare delen av 1988 angående P.W:s pensionsförmåner. Uppgiften bekräftas av L.W:s vittnesmål.

Vid övervägande av det som sålunda framkommit finner tingsrätten att P.W. inte visat att Svenska Sjöfolksförbundet gjort en sådan utfästelse som han åberopat. Hans talan kan därför inte vinna bifall.

Omständigheterna i målet är sådana att P.W. får anses ha haft skälig anledning att få tvisten prövad. Vardera parten skall därför enligt 5 kap 2 §

lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister bära sina rättegångskostnader.

DOMSLUT

1. P.W:s talan ogillas.
2. Vardera parten skall svara för sina rättegångskostnader.

Skiljaktig mening: Från domen är rådmannen Håkan Ernström skiljaktig och anför:

Jag är ense med majoriteten i vad som upptagits i domen t o m det stycke på [sid 16] som slutar ".....förde samtal i pensionsfrågan." Härefter gör jag följande överväganden.

Även om det kan ifrågasättas huruvida P.W:s fribrev fått sitt innehåll till följd av en särskild utfästelse från Svenska Sjöfolksförbundets sida bör likväl framhållas att dess innehåll överensstämmer med vad P.W. gjort gällande i fråga om kopplingen till lönen vid pensioneringstillfället. B.P. har i sitt vittnesmål berättat att han i samtal med P.W. under senare delen av 1988 diskuterat dennes tillkommande pension och att man därvid, med avvikelse från pensionsreglementet, skulle utgå från lönen vid pensioneringstillfället och inte från lönen vid avgången från tjänsten. De enades om att ett fribrev skulle upprättas med detta innehåll. Ett sådant fribrev upprättades också den 9 januari 1989. Enligt min mening saknas anledning att ifrågasätta riktigheten av dessa uppgifter. Vidare finns inte anledning att frånga B.P:s uppgifter att han efter samtalen med P.W. och före fribrevets upprättande, hade berättat för såväl A.L. som ekonomichefen L.R. om dessa samtal. Av betydelse för bedömningen är vidare det av B.P. den 27 juni 1994 upprättade brevet till P.W., i vilket förbundet, under hänvisning till fribrevet den 9 januari 1989, har beräknat P.W:s tillkommande pension med utgångspunkt i den för berörd befattning gällande lönen vid pensioneringstillfället.

Med hänsyn till det anförda finner jag vid en samlad bedömning att P.W. haft fog utgå från att en utfästelse gjorts av förbundet som resultat av samtalen med B.P. och som inlöst i fribrevet den 9 januari 1989, med den aktuella avvikelsen från gällande pensionsreglemente. Den omständigheten att saken inte tagits upp i förbundets styrelse eller att A.L. inte varit ensam firmatecknare i förbundet föranleder inte annan bedömning.

Svenska Sjöfolksförbundet/SEKO Sjöfolk är ett tämligen stort arbetstagarförbund och arbetstagare som fått information om sin pension på angivet sätt måste kunna lita på lämnade besked. En eventuell felaktighet av förevarande slag borde därjämte rimligen ha upptäckts av förbundet. Härtill kommer att P.W., oavsett hans tidigare roll i förbundet, i förevarande sammanhang är att betrakta som en vanlig arbetstagare. Ansvaret för och bördan av att P.W. må ha uppburit för hög och enligt förbundet felaktig pension bör därför under alla förhållanden bäras av förbundet. P.W. har uppburit denna pension under drygt tolv år och har, som han gjort gällande,

inrättat sina förhållanden därefter. Han bör därför enligt min mening även fortsättningsvis vara berättigad till den pension som fribrevet utvisar.

Med hänsyn till det anförda bifaller jag P.W:s talan och fastställer att SEKO Sjöfolk är skyldigt att utge pension till honom enligt den pensionsöverenskommelse som framgår av fribrev den 9 januari 1989 och bekräftelse den 27 juni 1994.

Överröstad härutinnan är jag i övrigt ense med majoriteten.

F R I B R E V
utfärdat av Svenska Sjöfolksförbundets Pensionsstiftelse

Utfästelse enligt gällande pensionsreglemente är lämnad till:
000000-0000 P.W.

av 857201-5264 Svenska Sjöfolksförbundet, Göteborg

Ålderspension utgår med 63,1 % på den vid pensioneringstillfället utgående lönen i N 22 : 10 år plus tillägg.

Änkepension utgår med 60 % av den för funktionären fastställda pensionen.

Efterlevande
barn under 19 år erhåller 10 % av den för funktionären fastställda pensionen.

Från pensionsbelopp avgår belopp som eventuellt utgår från allmän försäkring m m.

Göteborg den 9 januari 1989

SVENSKA SJÖFOLKSFÖRBUNDETS PENSIONSSSTIFTELSE

(A.L.)
A.L.

Beräkning av pension i % av lön: $\frac{0.78 \times \text{intj.månader}}{240} = \% \text{ av lön}$

**Svenska
Sjöfolksförbundet
SWEDISH SEAMEN'S UNION**

P.W.
i Täby

1994-06-27

Betr pensionsintjänande

Enligt fribrev, utfärdat av Svenska Sjöfolksförbundets pensionsstiftelse den 9 januari 1989, är Du berättigad till pension enligt följande:

Grundlön	22.200:-	63,1%
14% tillägg	3.108:-	
Styrelsearvode	<u>608:-</u>	
	25.916:-	16,353

Enligt gällande pensionsreglemente har Du rätt till pension "fr o m månaden näst efter den, varunder pensionsåldern uppnås", således från och med juli månad 1994. Är därför tacksam om Du kunde lämna oss följande uppgifter:

- a) Kopia av skattekort
- b) Intyg från Din arbetsgivare med uppgift om skatteavdrag
- c) På vilket sätt Du vill ha pengarna utbetalda.

Med vänlig hälsning

SVENSKA SJÖFOLKSFÖRBUNDET

(B.P.)
B.P.

eba

SEKO sjöfolk
Org. nr 857201-5264

Göteborg den 29 maj 2006

P.W.
på Gräddö**Angående din pension från SEKO sjöfolk**

SEKO sjöfolk har under 2006 utbetalat ålderspension till dig med 14476:- i månaden.

Vid nyligen genomförd genomgång av gällande pensionsreglemente har det framkommit att SEKO sjöfolk under en längre tid har utbetalat felaktigt för hög pension till dig. Ansvar för denna felaktiga utbetalning ligger helt på SEKO sjöfolk, varför något återkrav på felaktigt utbetald pension inte kommer att krävas av dig.

SEKO sjöfolks styrelse har beslutat att efter information till berörda pensionstagare utbetala pension i enlighet med gällande pensionsreglemente. Rättelsen av ditt pensionsbelopp kommer att ske genom en nedtrappning av beloppet med 20% per månad av mellanskillnaden med början 25 juli 2006.

Ditt nuvarande pensionsbelopp utgör idag 14476:- per månad

Pensionsbeloppet i juli 2006 kommer att vara	11580:-
Pensionsbeloppet i augusti 2006 kommer att vara	8685:-
Pensionsbeloppet i september 2006 kommer att vara	5790:-
Pensionsbeloppet i oktober 2006 kommer att vara	2895:-
Pensionsbeloppet i november 2006 och t.v. kommer att vara	0:-

I bifogade bilaga redovisas en utförlig uträkning för ovanstående pensionsbelopp samt utdrag ur pensionsreglementet som reglerar beräkningen av din pension. För ytterligare uppgifter kontakta S.R. på telefon 031-000000

Med Vänlig Hälsning

(C.S.)
C.S.
SEKO sjöfolk